

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

2. veebruar 2023*

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Direktiiv 93/13/EMÜ – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Artikkel 5 – Kohustus koostada lepingutingimused lihtsas ja arusaadavas keeles – Direktiiv 2005/29/EÜ – Ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausad kaubandustavad – Artikkel 3 – Kohaldamisala – Artikkel 7 – Eksitav tegevusetus – Artikkel 13 – Karistused – Investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimiskõrge riskiga elukindlustuslepingud (nn *unit-linked*-lepingud) – Teave kindlustustoote olemuse ja struktuuri ning selle tootega seotud riskide kohta – Eksitavad tüüplepingud – Vastutav ettevõtja – Õiguslikud tagajärjed

Kohtuasjas C-208/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Warszawa-Wola rajoonikohus Varssavis, Poola) 1. juuni 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. märtsil 2021, menetluses

K. D.

versus

Towarzystwo Ubezpieczeń Ż S.A.,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president L. S. Rossi (ettekandja), kohtunikud J.-C. Bonichot ja S. Rodin,

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Towarzystwo Ubezpieczeń Ż S.A., esindajad: *radcy prawni* A. Ciechowicz-Jaworska ja B. Ślażyński,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

* Kohtumenetluse keel: poola.

- Tšehhi valitsus, esindajad: S. Šindelková, M. Smolek ja J. Vláčil,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello stato* G. Santini,
- Euroopa Komisjon, esindajad: S. L. Kaléda ja N. Ruiz García,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artiklit 5 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv) (ELT 2005, L 149, lk 22), artikli 2 punkti d ning artikli 3 lõikeid 1 ja 2.
- 2 Taotlus on esitatud K. D. ja Towarzystwo Ubezpieczeń Ż S.A. (edaspidi „TUŻ“) vahelises kohtuvaidluses kindlustusmaksete tagasimaksmise üle, mis olid tasutud investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepingu (edaspidi „*unit-linked* -rühmaleping“) alusel, millega K. D. oli liitunud.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 93/13

- 3 Direktiivi 93/13 artiklis 5 on ette nähtud:

„Lepingutes, mille kõik või teatavad tarbijale pakutavad tingimused esitatakse kirjalikult, peavad kõnealused tingimused olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles. [...]“.

Direktiiv 2002/83/EÜ

- 4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. novembri 2002. aasta direktiivi 2002/83/EÜ elukindlustuse kohta (EÜT 2002, L 345, lk 1; ELT eriväljaanne 06/06, lk 3), mis tunnistati kehtetuks ja asendati alates 1. jaanuarist 2016 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiviga

2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II) (ELT 2009, L 335, lk 1), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta direktiiviga 2013/58/EL (ELT 2013, L 341, lk 1), artikli 36 lõikes 1 oli sätestatud:

„Enne elukindlustuslepingu sõlmimist tuleb kindlustusvõtjale teatavaks teha vähemalt III lisa punktis A loetletud teave.“

Direktiiv 2005/29

5 Direktiivi 2005/29 põhjendused 7 ja 9 on sõnastatud järgmiselt:

„(7) Käesolev direktiiv käsitleb kaubandustavasid, mis on otseselt seotud tarbija poolt toodete suhtes tehtavate tehinguotsuste mõjutamisega. [...]

[...]

(9) Käesolev direktiiv ei piira ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud üksikisikute poolt hagi esitamist. Samuti ei piira see [...] ühenduse ja siseriiklike eeskirjade [...] kohaldamist. [...] Finantsteenuste ja kinnisvara puhul on nende kompleksuse ja nendega kaasneva suure riski tõttu vajalikud üksikasjalikud nõuded, sealhulgas ettevõtjate positiivsed kohustused. Sel põhjusel ei piira käesolev direktiiv liikmesriikide õigust kaitsta tarbijate majandushuve finantsteenuste ja kinnisvara valdkonnas käesoleva direktiivi sätetes ettenähtust ulatuslikumalt. [...]“.

6 Direktiivi artiklis 2 on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

b) *ettevõtja* – füüsiline või juriidiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatud kaubandustavade raames tegutseb eesmärkidel, mis on seotud tema kaubandus-, majandus-, käsitöö- või kutsetegevusega, ning ettevõtja nimel või huvides tegutsev isik;

c) *toode* – kaup või teenus, sealhulgas kinnisvara ning õigused ja kohustused;

d) *ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud kaubandustavad* (edaspidi ka *kaubandustavad*) – ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertstedaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele;

[...]“.

7 Direktiivi artikli 3 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse artiklis 5 sätestatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.

2. Käesolev direktiiv ei piira lepinguõiguse kohaldamist ja eelkõige lepingu kehtivust, koostamist ja mõju käsitlevate eeskirjade kohaldamist.“

8 Sama direktiivi artiklis 5 on ette nähtud:

„1. Ebaausad kaubandustavad on keelatud.

[...]

4. Eelkõige on ebaausad need kaubandustavad, mis:

a) on eksitavad vastavalt artiklitele 6 ja 7

või

b) on agressiivsed vastavalt artiklitele 8 ja 9.

[...]“.

9 Direktiivi 2005/29 artikli 7 kohaselt:

„1. Kaubandustava loetakse eksitavaks, kui see konkreetses olukorras, võttes arvesse kõiki selle iseärasusi ja asjaolusid ning kommunikatsioonivahendiga seotud piiranguid, jätab välja olulise teabe, mida keskmine tarbija antud olukorras vajab teadliku tehinguotsuse tegemiseks ja seega paneb või tõenäoliselt paneb keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks.

2. Eksitavaks tegevusetuseks loetakse samuti seda, kui ettevõtja, võttes arvesse lõikes 1 kirjeldatud asjaolusid, varjab selles lõikes nimetatud olulist teavet või esitab seda ebaselgelt, arusaamatult, mitmetähenduslikult või ebaõigel ajal või ei määratle kaubandustava kaubanduslikku eesmärki, kui see ei ilmne juba kontekstist, ja juhul, kui see paneb või tõenäoliselt paneb keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei oleks teinud.

[...]

5. Oluliseks loetakse kommertstehingutega, sealhulgas reklaami või turustamisega seotud teabele esitatavad ühenduse õigusaktidega kehtestatud nõuded, mille mittetäielik nimekiri on II lisas.“

10 Direktiivi artikli 11 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad piisavad ja tõhusad meetmed ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks, et tugevdada käesoleva direktiivi sätete järgimist tarbijate huvides.“

11 Direktiivi artikkel 13 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid näevad käesoleva direktiivi kohaldamisel vastuvõetud siseriiklike õigusnormide rikkumise eest ette karistused ja võtavad nende rakendamiseks kõik vajalikud meetmed. Need karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.“

12 Sama direktiivi II lisa kohaselt on artikli 7 tähenduses oluliseks loetava teabe hulgas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 nimetatud teave.

- 13 Direktiivi 2005/29 muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta direktiiviga (EL) 2019/2161 (ELT 2019, L 328, lk 7). Viimati nimetatud direktiiviga, mille ülevõtmise tähtaeg möödus 28. novembril 2021, lisati direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 1 kohaselt artikkel 11a, mis on sõnastatud järgmiselt:

„1. Ebaausa kaubandustava tõttu kahju kandnud tarbijatel peab olema juurdepääs proportsionaalsetele ja tõhusatele õiguskaitsevahenditele, sealhulgas hüvitisele tarbija kantud kahju eest ja asjakohasel juhul hinna alandamisele või lepingu lõpetamisele. Liikmesriigid võivad määrata kindlaks õiguskaitsevahendite kasutamise tingimused ja mõju. Liikmesriigid võivad võtta asjakohasel juhul arvesse ebaausa kaubandustava raskusastet ja laadi, tarbija kantud kahju ning muid asjakohaseid asjaolusid.

2. Nimetatud õiguskaitsevahendid ei piira muude õiguskaitsevahendite kasutamist, mis tarbijatel on liidu või liikmesriigi õiguse alusel.“

Poola õigus

- 14 Direktiiv 2005/29 võeti Poola õigusesse üle 23. augusti 2007. aasta seadusega ebaausate kaubandustavade tõkestamise kohta (ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym) (*Dz. U.* nr 171, jrk nr 1206). Selle seaduse põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni artikli 12 lõikes 1 on sätestatud:

„Ebaausate kaubandustavade puhul võib tarbija, kelle huve on ohustatud või rikutud, taotleda:

[...]

4. tekitatud kahju hüvitamist üldpõhimõtete alusel, eelkõige nõudes lepingu lõpetamist koos tehtud maksete vastastikuse tagastamise kohustusega ja kauba ostmisega seotud kulude hüvitamisega ettevõtja poolt; [...]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 15 Avalduse alusel, mis jõustus 10. jaanuaril 2012, liitus K. D. kui kindlustatud isik 15 aastaks *unit-linked*-rühmalepinguga, mis oli sõlmitud kindlustusandja TUŻi ja kindlustusvõtjana tegutseva panga Y vahel.
- 16 Selle lepingu ese oli kindlustatud isikute tasutud igakuiste kindlustusmaksete kogumine ja investeerimine nendest kindlustusmaksetest moodustatud investeerimisfondi kaudu. Pärast investeerimisfondi osakuteks konverteerimist investeeriti nendele kindlustusmaksetele vastav summa investeerimisühingu väljastatud sertifikaatidesse (edaspidi „*unit-linked*-rühmalepingu alusvara“), mille väärtus arvutati indeksi alusel.
- 17 Vastutasuks kohustus TUŻ maksma kindlustusperioodi lõppedes kindlustatud isiku surma või üleelamise korral hüvitist. Selle hüvitise summa ei tohtinud olla väiksem kui kindlustatud isiku tasutud kindlustusmaksete nimiväärtus, mis võis suureneda investeerimisfondi osakute väärtuse mis tahes positiivse arengu korral. Seevastu kindlustuslepingu ennetähtaegse lõpetamise korral kohustus TUŻ maksma kindlustatud isikule tagasi summa, mis võrdub investeerimisfondi osakute nüüdisväärtusega, millest on maha arvatud likvideerimistasu.

- 18 *Unit-linked*-rühmalepingut reguleerisid üldised kindlustustingimused, kulude tabel ja lisatasude ülemmäärad ning investeerimisfondi tasumäärad, mis moodustasid TUŽi koostatud lepingu tüüptingimused. Nendes dokumentides ei olnud täpsustatud eeskirju, mis reguleerivad igakuiste kindlustusmaksete konverteerimist asjaomase investeerimisfondi osakuteks ja nende osakute hindamist, kogu fondi netovara hindamist ja nende sertifikaatide hindamist, millesse nimetatud fondi vahendid paigutati, ega selle indeksi väärtuse arvutamise meetodit, millel need sertifikaatide väljamaksed põhinesid. Investeerimisfondi eeskirjades oli siiski selgitatud, et investeerimisega kaasneb nende sertifikaatide emitendi krediidirisk ning risk, et nimetatud lepingu ennetähtaegsel lõpetamisel kaotatakse osa tasutud kindlustusmaksetest.
- 19 *Unit-linked*-rühmalepingu tarbijatele turustamise ja haldamisega tegeles pank Y, kes sai TUŽilt oma vahendustegevuse eest vahendustasu. Kuigi Y ei osalenud kindlustustoote kujundamisel, mille oli täielikult välja töötanud TUŽ, koolitas Y välja oma töötajad, kelle ülesanne oli seda toodet pakkuda, ning töötas selleks välja koolitusmaterjali, mille TUŽ kinnitas.
- 20 Käesoleval juhul toimus K. D. liitumine *unit-linked*-rühmalepinguga Y-i töötaja vahendusel, kes K. D. sõnul esitles talle kõnealust kindlustustoodet kui investeerimistoodet, mis pakub lepingu kehtivusaja lõppemisel tagatud kapitali. Liitumispakkumine põhines TUŽi koostatud üldistel kindlustustingimustel ja investeerimisfondi eeskirjadel, mille Y-i töötaja K. D-le üle andis.
- 21 Olles saanud teada, et tema osakute väärtus investeerimisfondis oli tema tasutud kindlustusmaksete summast oluliselt väiksem, ütles K. D. 4. aprilli 2017. aasta kirjas oma kindlustuslepingu üles ja nõudis TUŽilt nende kindlustusmaksete talle tagasimaksmist täies ulatuses. TUŽ jättis 25. aprilli 2017. aasta kirjas selle taotluse rahuldamata.
- 22 10. jaanuaril 2018 esitatud kaebuses Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawiele (Warszawa-Wola rajoonikohus Varssavis, Poola), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, taotles K. D., et TUŽilt mõistetakse tema kasuks välja summa, mis sisuliselt vastab kindlustuslepingu ülesütlemise kuupäeval selle kindlustuslepingu tagasiostuväärtuse – mis pärast likvideerimistasu mahaarvamist moodustab ligikaudu kolmandiku K. D. poolt tasutud kindlustusmaksetest – ja nende kindlustusmaksete kogusumma vahele.
- 23 Oma hagi põhjenduseks esitab K. D. mitu väidet, mis seisnevad eelkõige selles, et tema *unit-linked*-rühmalepinguga liitumise avaldus on tühine ning et TUŽ rakendas ebaausat kaubandustava, mis seisneb tarbija vajadustele mittevastavate toodete müügis ja tarbijale selle lepinguga liitumisel eksitava teabe andmises. Nende väidete põhjenduseks väidab K. D. sisuliselt, et nimetatud lepingu tüüptingimused sisaldavad ebaselgeid, ebatäpseid ja seega eksitavaid sätteid, mis ei võimalda tarbijal kindlaks määrata pakutava kindlustustoote olemust ja struktuuri ning sellega seotud riske.
- 24 TUŽ väidab, et K. D. väidetud ebaaus tava puudutab kindlustustoote müügi protsessi, mida teostas Y oma majandustegevuse käigus enda nimel ja huvides. Lisaks kinnitab TUŽ, et ta on oma teavitamiskohustuse täitnud, kuna kogu teave nimetatud kindlustustoote kohta sisaldus dokumentides, mille K. D. sai *unit-linked*-rühmalepinguga liitumisel.
- 25 Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kuidas tuleb tema menetluses oleva kohtuasja lahendamiseks tõlgendada mitut direktiivide 2005/29 ja 93/13 sätet. Ta märgib esiteks, et direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 1 – koostoimes direktiivi põhjendusega 7 – grammatilise tõlgenduse kohaselt hõlmab mõiste „ebaaus kaubandustava“ selle direktiivi

- tähenduses üksnes asjaolusid, mis puudutavad kokkuleppe sõlmimist ja toote tarbijale esitlemist, mitte aga selle toote väljatöötamisele ja kindlustuse tüüplepingu sisu kindlaksmääramisele eelnevat etappi.
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tuleb siiski arvestada niisuguse kolmepoolse õigussuhte eripäraga, nagu on kõne all põhikohtuasjas. Niisuguses õigussuhtes põhineb kindlustusandja väljatöötatud ja kindlustusvõtja turustatud kindlustustoote pakkumine kindlustuse tüüplepingul, mille on koostanud kindlustusandja, kes määrab kindlaks kindlustusandja ja tarbija vastavate kohustuste ulatuse.
  - 27 Seega, kui niisugune tüüpleping ei ole koostatud arusaadaval viisil, kuna see ei võimalda keskmisel tarbijal kindlaks määrata pakutava kindlustustoote põhitunnuseid, siis võib mõistet „ebaaus kaubandustava“ tõlgendada ka nii, et sellega peetakse silmas niisuguse ettevõtja käitumist, kes vaatamata sellele, et ta ei ole seotud selle toote turustamisega, on koostanud eksitava kindlustuse tüüplepingu, mille alusel teine ettevõtja valmistab ette müügipakkumuse ja pakub seda tarbijatele.
  - 28 Teiseks, kui see oleks nii, tekiks ka küsimus, kas ebaausa kaubandustava eest vastutav ettevõtja on see, kes on sõlminud eksitava kindlustuse tüüplepingu, või see, kes pakub tarbijale selle tüüplepingul põhinevat toodet ja kes on otseselt vastutav selle turustamise eest, või tuleb niisuguse kaubandustava eest vastutavaks pidada mõlemat ettevõtjat.
  - 29 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kuna kindlustusvõtja ülesanne on pakkuda liitumist *unit-linked*-rühmalepinguga ja ta saab selle eest kindlustusandjalt vahendustasu ning mõiste „ettevõtja“ direktiivi 2005/29 artikli 2 punkti b tähenduses tähistab ka iga isikut, kes tegutseb ettevõtja nimel ja huvides, siis võib neid kahte ettevõtjat pidada vastutavaks.
  - 30 Kolmandaks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlusi seoses sellega, kas seaduse ebaausate kaubandustavade tõkestamise kohta artikli 12 lõike 1 punkt 4 on kooskõlas direktiiviga 2005/29. See säte – nii nagu Poola kohtud seda tõlgendavad – võimaldab nimelt nõuda ebaausate kaubandustavade tõttu sõlmitud lepingu tühistamist.
  - 31 Direktiivi 2005/29 artikli 3 lõikest 2 tuleneb aga, et ebaausa kaubandustava tuvastamine ei mõjuta otseselt lepingu kehtivust. Lisaks tuleneb selle direktiivi artiklist 13, et karistused, mille liikmesriigid kehtestavad direktiivi ülevõtivate riigisiseste õigusnormide rikkumise eest, peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Seega tuleb need karistused kindlaks määrata nimetatud direktiivi artikli 3 lõikes 2 sätestatud piiramisreeglit arvesse võttes.
  - 32 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei saa direktiivi 2005/29 alusel tuvastada lepingu kehtetust. Sellest järeldub, et riigisisene õigusnorm, millega see direktiiv üle võetakse ja millega nähakse ette ebaõiglase kaubandustava tõttu sõlmitud lepingu tühistamine, kujutaks endast ebaproportsionaalset karistust. Alles direktiivis 2019/2161 nägi liidu seadusandja erandkorras ette võimaluse nõuda selliselt sõlmitud lepingu ülesütlemist, lisades direktiivi 2005/29 uue artikli 11a, mis toimus pärast seaduse ebaausate kaubandustavade tõkestamise kohta artikli 12 lõike 1 punkti 4 jõustumist.
  - 33 Neljandaks, juhul kui direktiiviga 2005/29 on vastuolus see, kui ebaausa kaubandustava eest karistatakse nimetatud lepingu tühistamisega, nagu see on Poola õiguses, siis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 93/13 artikkel 5 on sobiv õiguslik alus niisuguse tühistamise nõudes.

- 34 Sellega seoses leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et arusaamatu ja ebaselge kindlustuse tüüplepingu kasutamine, mis ei võimalda tarbijal saada aru turustatava kindlustustoote põhitunnustest ning tema kanda jääva investeerimisriski jaotusest ja ulatusest, rikub direktiivi 93/13 artiklis 5 kehtestatud kohustust koostada lepingutingimused lihtsas ja arusaadavas keeles. Niisugune tõdemus võiks teatud tingimustel võimaldada liikmesriigi kohtutel tunnistada niisuguse tüüplepingu teatavad tingimused kehtetuks nende ebaõiglase olemuse tõttu selle direktiivi artikli 3 lõike 1 tähenduses.
- 35 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Warszawa-Wola rajoonikohus Varssavis) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas direktiivi [2005/29] artikli 3 lõiget 1 koostoimes selle artikli 2 punktiga d tuleb tõlgendada nii, et see keskendub ebaausa kaubandustava mõiste määratlemisel ainult asjaoludele, mis on seotud lepingu sõlmimise ja tarbijale kaupade esitlemisega, või tuleb direktiivi ulatuse ja seega ebaausa kaubandustava mõistega hõlmata ka see, kuidas sellise toote välja töötanud ettevõtja on koostanud eksitava tüüplepingu, mis on teise ettevõtja poolt pakutava müügipakkumuse aluseks, kuigi see ettevõtja ei ole otseselt seotud toote turule viimisega?
  2. Kas jaatava vastuse korral esimesele küsimusele tuleb asuda seisukohale, et direktiivi [2005/29] alusel vastutab ebaausa kaubandustava kasutamise eest ettevõtja, kes on koostanud eksitava tüüplepingu, või ettevõtja, kes sellise tüüplepingu alusel esitleb toodet tarbijale ja vastutab otseselt toote turule viimise eest, või tuleb hoopis asuda seisukohale, et direktiivi [2005/29] alusel vastutavad mõlemad ettevõtjad?
  3. Kas direktiivi [2005/29] artikli 3 lõikega 2 on vastuolus niisugune liikmesriigi õigusnorm (liikmesriigi õiguse tõlgendus), mis annab tarbijale õiguse nõuda liikmesriigi kohtus ettevõtjaga vastastikuste soorituste kohta sõlmitud lepingu kehtetuks tunnistamist, kui tarbija tahteavaldus lepingu sõlmimiseks on esitatud ettevõtja kasutatud ebaausa kaubandustava mõjul?
  4. Kas jaatava vastuse korral kolmandale küsimusele tuleb asuda seisukohale, et ettevõtja sellise tegevuse hindamise aluseks, mille käigus ettevõtja kasutab suhetes tarbijaga arusaamatut ja ebaselget tüüplepingut, on direktiiv [93/13], ning kas seoses sellega tuleb lepingutingimuste lihtsas ja arusaadavas keeles sõnastamise nõuet, mis on ette nähtud direktiivi [93/13] artiklis 5, tõlgendada nii, et tarbijaga sõlmitud kapitalikogumiskindlustuse lepingutes kujutab see nõue endast individuaalselt kokkulepitavat lepingutingimust, mis ei määra otseselt ära investeerimisriski ulatust lepingu kehtivusaja jooksul, vaid ainult teavitab asjaolust, et tarbija võib kaotada osa esimesest sissemaksest ja jooksvatest maksetest, kui loobub kindlustusest enne kindlustusperioodi lõppu?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 36 Euroopa Kohtu presidendi 28. detsembri 2021. aasta otsusega peatati menetlus käesolevas asjas Euroopa Kohtu kodukorra artikli 55 lõike 1 punkti b alusel kuni kohtuotsuse kuulutamiseni liidetud kohtuasjades C-143/20 ja C-213/20, A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud).

- 37 Euroopa Kohtu presidendi 25. veebruari 2022. aasta otsusega tehti 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud) (C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118) eelotsusetaotluse esitanud kohtule teatavaks, et viimane täpsustaks, kas ta soovib jääda oma eelotsusetaotluse juurde.
- 38 Nimetatud kohus teatas 6. mai 2022. aasta e-kirjas Euroopa Kohtule, et ta jääb oma taotluse juurde. Seetõttu otsustati jätkata menetlust käesolevas kohtuasjas.

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 39 TUŽ väljendab kahtlusi seoses eelotsusetaotluse vastuvõetavusega, väites, et vastus esitatud küsimustele ei ole põhikohtuasja lahendamiseks vajalik. Nimelt esiteks tunnustas ja kandis TUŽ 25. novembril 2020 K. D. arvele tema nõude summa, mistõttu on põhikohtuasja ese ära langenud. Teiseks on Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute praktikas neile küsimustele juba vastatud.
- 40 Mis puudutab esiteks asjaolu, et Euroopa Kohtu praktikas on juba vastatud eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele, siis piisab, kui märkida, et isegi kui on olemas Euroopa Kohtu praktika, mille alusel on kõnealune õigusküsimus lahendatav, võivad liikmesriigi kohtud eelotsuse küsimusega vabalt pöörduda Euroopa Kohtu poole, kui nad seda vajalikuks peavad, ilma et asjaolu, et Euroopa Kohus on juba tõlgendanud sätteid, mille tõlgendamist taotletakse, takistaks Euroopa Kohtul selle üle uuesti otsustada ja tooks kaasa esitatud küsimuste vastuvõetamatuse (6. novembri 2018. aasta kohtuotsus Bauer ja Willmeroth, C-569/16 ja C-570/16, EU:C:2018:871, punktid 21 ning 22).
- 41 Mis puudutab teiseks põhikohtuasja eseme olemasolu, siis vastab küll tõele, et nagu ilmneb ELTL artikli 267 sõnastusest endast, peab taotletav eelotsus olema vajalik selleks, et eelotsusetaotluse esitanud kohus saaks tema menetluses olevas kohtuasjas otsuse teha. Seega eeldab eelotsusemenetlus eelkõige liikmesriigi kohtus tegelikult pooleli olevat menetlust, mille raames palutakse sellel kohtul teha otsus, milles saab arvesse võtta eelotsust (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus TGSS (koduabiliste töötushüvitis), C-389/20, EU:C:2022:120, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 42 Igall juhul on ELTL artikli 267 alusel toimuva Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö raames üksnes asja menetleval ja selles tehtava lahendi eest vastutaval liikmesriigi kohtul õigus kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud neile vastama (24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus TGSS (koduabiliste töötushüvitis), C-389/20, EU:C:2022:120, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Liidu õigust puudutavate küsimuste asjakohasust seega eeldatakse. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja tegelike asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus TGSS (koduabiliste töötushüvitis), C-389/20, EU:C:2022:120, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 44 Kui Euroopa Kohus käesolevas asjas selle kohta küsimuse esitas, märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasi on endiselt pooleli, et hageja nõuet ei ole tagasi võetud ja et ta leiab, et seda kohtuasja ei ole vaja lõpetada, kuna TUŽi poolt nõude tunnustamise eesmärk on kutsuda esile tema menetluses oleva menetluse lõpetamine ja takistada Euroopa Kohtul otsust teha.
- 45 Euroopa Kohus on aga juba otsustanud, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu märges selle kohta, et põhikohtuasi on endiselt pooleli, on ikka veel Euroopa Kohtu jaoks siduv ning põhikohtuasja pooled ei saa seda põhimõtteliselt kahtluse alla seada (vt selle kohta 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 30, ja 18. novembri 2020. aasta kohtuotsus DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933, punkt 33).
- 46 Lisaks, kuna ei Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ega eelotsusetaotluse esitanud kohtu vastusest tema eelotsusetaotluse juurde jäämise kohta ei nähtu, et põhikohtuasja hageja oleks oma hagist loobunud või et tema nõuded oleks täielikult rahuldatud, mistõttu on vaidluse ese ära langenud, siis ei ole ilmne, et eelotsusetaotluses kirjeldatud probleem oleks muutunud hüpoteetiliseks, mistõttu on endiselt vaja esitatud küsimustele vastata (vt selle kohta 8. detsembri 2022. aasta kohtuotsus Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, C-600/21, EU:C:2022:970, punkt 25).
- 47 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja teine küsimus

- 48 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada. Ka võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimustes viidanud (15. juuli 2021. aasta kohtuotsus Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, punkt 31).
- 49 Samuti tuleb märkida, et Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et eelotsusetaotluse eesmärk ei ole mitte nõuandvate arvamuste andmine üldiste või hüpoteetiliste küsimuste kohta, vaid vaidluse tõhusa lahendamisega lahutamatu seotud vajadus (15. juuni 2021. aasta kohtuotsus Facebook Ireland jt, C-645/19, EU:C:2021:483, punkt 116 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Praegusel juhul nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 23 esitatud asjaolude kirjeldusest, et põhikohtuasi puudutab eelkõige väidetavat ebaausat kaubandustava, mis seisneb selles, et kindlustusandja koostab tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu ebaselgelt ja ebatäpselt, mistõttu tarbija, kes on liitunud selle rühmalepinguga teise ettevõtja – kes on nimetatud rühmalepingus kindlustusvõtja – ettepanekul, ei suuda aru saada pakutud kindlustustoote olemusest ja struktuurist ning sellega seotud riskidest.
- 51 Neil asjaoludel soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimese ja teise küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, sisuliselt teada, kas direktiivi 2005/29 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et ebaausaks kaubandustavaks selle sätte tähenduses loetakse seda, kui kindlustusandja koostab niisuguse tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu, mis ei võimalda tarbijal, kes on liitunud

- selle rühmalepinguga teise ettevõtja – kes on nimetatud rühmalepingus kindlustusvõtja – ettepanekul, saada aru pakutud kindlustustoote olemusest ja struktuurist ning sellega seotud riskidest. Jaatava vastuse korral küsib nimetatud kohus lisaks, kas sellise ebaausa kaubandustava eest tuleb vastutavaks pidada kindlustusandjat, kindlustusvõtjaks olevat ettevõtjat või neid kahte ettevõtjat koos.
- 52 Direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seda direktiivi artiklis 5 sätestatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal. Nimetatud direktiivi artikli 5 lõike 4 kohaselt on ebaausad need kaubandustavad, mis on eksitavad vastavalt artiklitele 6 ja 7 või agressiivsed vastavalt artiklitele 8 ja 9.
- 53 Esimesena, mis puudutab kindlustusandja poolt tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu koostamise kvalifitseerimist kaubandustavaks direktiivi 2005/29 tähenduses, siis tuleb esiteks märkida, et mõiste „kaubandustavad“ on määratletud selle direktiivi artikli 2 punktis d eriti üldist sõnastust kasutades ja nii määratletud tavad peavad ühelt poolt olema seotud kauplemisega, see tähendab lähtuma ettevõtjatelt, ning teiselt poolt olema otseselt seotud nende toodete reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele. Sellega seoses on Euroopa Kohus ühelt poolt selgitanud, et mõiste „otseselt seotud toote müügiga“ hõlmab kõiki toiminguid, mida tehakse muu hulgas lepingu sõlmimisega seoses, kuna mõiste „toode“ selle direktiivi artikli 2 punkti c tähenduses viitab kõigile kaupadele või teenustele. Teiselt poolt nähtub sama direktiivi artikli 2 punktist b, et mõiste „ettevõtja“ all on silmas peetud iga füüsilist või juriidilist isikut, kes tegeleb tasustatud tegevusega, tingimusel et kaubandustava on osa tema kutsealasest tegevusest, sealhulgas olukorras, kui ühe ettevõtja kaubandustavasid järgib teine ettevõtja, kes tegutseb kas esimese nimel ja/või huvides (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 129 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 54 Teiseks, mis puudutab niisuguse mõiste kohaldatavust kindlustusandja tegevusele seoses tarbija liitumisega *unit-linked*-rühmalepinguga, siis on Euroopa Kohus juba otsustanud, et kõigepealt avaldus, millega tarbija liitub niisuguse rühmalepinguga, mis on sõlmitud kindlustusandja ja kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja vahel, loob individuaalse kindlustuslepingu selle kindlustusandja ja selle tarbija vahel. Tehes nimetatud tarbijale ettepaneku liituda rühmalepinguga, tegutseb kindlustusvõtjaks olev ettevõtja tasu eest kindlustusvahendusega Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. detsembri 2002. aasta direktiivi 2002/92/EÜ kindlustusvahenduse kohta (EÜT 2003, L 9, lk 3; ELT eriväljaanne 06/04, lk 330) tähenduses (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punktid 81, 87 ning 88).
- 55 Edasi tähendab see, et tarbija, kes kavatses liituda niisuguse *unit-linked*-rühmalepinguga, saab teabe, mis tuleb direktiivi 2002/83 artikli 36 lõike 1 kohaselt edastada kindlustusvõtjale enne kindlustuslepingu sõlmimist (edaspidi „lepinguline teave“) (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 82).
- 56 Sellega seoses leidis Euroopa Kohus, et kuna *unit-linked*-rühmalepingu puhul sisaldab kindlustustoode investeerimiselementi, mis on sellest tootest lahutamatu, peab see lepinguline teave sisaldama muu hulgas märget *unit-linked*-rühmalepingu alusvara põhitunnuste kohta. See märge peab sisaldama selget, täpset ja arusaadavat kirjeldust alusvara majandusliku ja õigusliku laadi kohta, sealhulgas nende kasumlikkust reguleerivaid üldpõhimõtteid, ning lisaks peab see sisaldama selget, täpset ja arusaadavat teavet alusvaraga seotud struktuursete riskide kohta,

- nimelt riskide kohta, mis on oma laadilt sellele omased ja võivad otseselt mõjutada kindlustussuhtest tulenevaid õigusi ja kohustusi – näiteks riskid, mis on seotud niisuguse investeerimisfondi osakute väärtuse vähenemisega, millega nimetatud leping on seotud, või sama alusvara moodustavate finantsinstrumentide emitendi krediidirisk. Seevastu ei pea nimetatud teave tingimata sisaldama üksikasjalikku ja ammendavat kirjeldust kõigi investeerimisriskide laadi ja ulatuse kohta, mis on seotud *unit-linked*-rühmalepingu alusvaraga – näiteks riskid, mis tulenevad seda alusvara moodustavate erinevate finantsinstrumentide eripärast või nendest finantsinstrumentidest tehtava makse aluseks oleva indeksi väärtuse arvutamise tehnilistest meetoditest –, ega sama teavet, mida nimetatud finantsinstrumentide emitent on investeerimisteenuste osutajana kohustatud oma klientidele edastama (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punktid 97 ja 102–105).
- 57 Lõpuks peab kindlustusandja edastama lepingujärgse teabe kindlustusvõtjaks olevale ettevõtjale, sõnastades selle teabe selgelt, täpselt ja nimetatud tarbijatele arusaadaval viisil, et see hiljem neile edastada *unit-linked*-rühmalepinguga liitumise käigus. Kindlustusvõtjaks olev ettevõtja, kes tegutseb kindlustusvahendajana, peab omakorda edastama igale tarbijale enne lepinguga liitumist selle lepingulise teabe, millega peab kaasnema mis tahes muu täpsustus, mis on vajalik, arvestades selle tarbija nõudeid ja vajadusi. Neid täpsustusi tuleb kohandada vastavalt nimetatud lepingu keerukusele ning need sõnastada selgelt ja täpselt ning nimetatud tarbijale arusaadaval viisil (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punktid 89–91).
- 58 Euroopa Kohus on lisaks täpsustanud, et tarbijale, kes kavatses liituda *unit-linked*-rühmalepinguga, võib lepingulise teabe edastada ka kindlustusandja koostatud tüüplepingu teel, tingimusel et kindlustusvõtjast ettevõtja annab selle teabe sellele tarbijale aegsasti enne liitumist, et tal oleks asjaolusid teades piisavalt aega teadlikult valida tema vajadustele kõige paremini vastav kindlustustoode (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 118).
- 59 Käesoleva kohtuotsuse punktides 53–58 kokku võetud kaalutluste põhjal otsustas Euroopa Kohus 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsuses A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud) (C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 130), et lepingulise teabe edastamine enne tarbija liitumist *unit-linked*-rühmalepinguga lähtub esiteks kindlustusandjalt ja kindlustusvõtjaks olevalt ettevõtjalt, kes tegutseb kindlustusvahendajana, ning on osa nende ettevõtjate kutsealasest tegevusest, ja on teiseks otseselt seotud sellega, et nimetatud tarbija sõlmis kindlustuslepingu direktiivi 2002/83 tähenduses, mistõttu see teabe edastamine kujutab endast kaubandustava direktiivi 2005/29 tähenduses.
- 60 Kuna – nagu käesoleval juhul – kõnealune teabe edastamine toimub tüüplepingu vormis, mille alusel esitab kindlustusvõtjaks olev ettevõtja pakkumise *unit-linked*-rühmalepinguga liitumiseks, kuulub selle tüüplepingu koostamine kindlustusandja poolt samuti mõiste „kaubandustava“ alla direktiivi 2005/29 tähenduses.
- 61 Teisena, mis puudutab kaubandustava ebaausat olemust, mis seisneb selles, et kindlustusandja koostab tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu ebaselgelt ja ebatäpselt, mis ei võimalda tarbijal, kes rühmalepingus kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja ettepanekul selle lepinguga liitub, saada aru pakutud kindlustustoote olemusest ja struktuurist ning sellega seotud riskidest, siis olgu märgitud, et direktiivi 2005/29 artikli 7 lõikest 1 tuleneb, et kaubandustava loetakse eksitavaks ja seega ebaausaks selle direktiivi artikli 5 lõike 4 tähenduses, kui konkreetses olukorras, võttes

- arvesse kõiki selle iseärasusi ja asjaolusid ning kommunikatsioonivahendiga seotud piiranguid, on täidetud kaks tingimust. Esiteks peab see kaubandustava jätma välja olulise teabe, mida keskmine tarbija antud olukorras vajab teadliku tehinguotsuse tegemiseks. Teiseks peab kaubandustava panema või tõenäoliselt panema keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks (24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 131).
- 62 Lisaks näeb nimetatud direktiivi artikli 7 lõige 2 ette, et kui eelmises punktis nimetatud teine tingimus on täidetud, loetakse kaubandustava ka eksitavaks tegevusetuseks, kui ettevõtja varjab niisugust olulist teavet või esitab seda ebaselgelt, arusaamatult, mitmetähenduslikult või ebaõigel ajal (24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 132).
- 63 Sellega seoses tõdes Euroopa Kohus esiteks, et käesoleva kohtuotsuse punktis 56 nimetatud lepinguline teave on oluline teave direktiivi 2005/29 artikli 7 tähenduses (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 133).
- 64 Teiseks, arvestades seda, kui oluline on edastada punktis 56 nimetatud lepingulist teavet, et võimaldada tarbijal, kes kavatses liituda *unit-linked*-rühmalepinguga, teha teadlikke valikuid tema vajadustele kõige sobivama kindlustustoote kohta, leidis Euroopa Kohus, et selle teabe edastamata jätmine, varjamine või ebaselgelt, arusaamatult, mitmetähenduslikult või ebaõigel ajal esitamine võib panna nimetatud tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 134).
- 65 Euroopa Kohus järeldas sellest, et kõnealuse lepingulise teabe esitamata jätmine tarbijale, kes kavatses liituda *unit-linked*-rühmalepinguga, võib kujutada endast ebaausat kaubandustava direktiivi 2005/29 artikli 5 lõike 4 tähenduses ja täpsemalt kvalifitseeruda eksitavaks tegevusetuseks selle direktiivi artikli 7 tähenduses (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punkt 135).
- 66 Seega, kui ühelt poolt edastatakse lepinguline teave selle lepinguga liituda soovivale tarbijale kindlustusandja koostatud tüüplepingu teel ja kui teiselt poolt jäetakse tüüplepingust käesoleva kohtuotsuse punktis 56 osutatud lepinguline teave välja, seda varjatakse või esitatakse ebaselgelt, arusaamatult või mitmetähenduslikult, mistõttu ei ole tarbijal võimalik saada aru pakutud kindlustustoote olemusest ja struktuurist ning sellega seotud riskidest ja teha seega teadlikke valikuid tema vajadustele kõige sobivama kindlustustoote kohta, siis võib seda kaubandustava pidada eksitavaks tegevusetuseks direktiivi 2005/29 artikli 7 tähenduses ja järelikult kujutab see endast selle direktiivi artikli 5 lõike 4 alusel ebaausat kaubandustava.
- 67 Eeltoodust tuleneb seega – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei selgu eelmises punktis nimetatud tingimuste täitmise kohta teisiti –, et kui kindlustusandja koostab tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu, mis ei võimalda tarbijal saada aru pakutud kindlustustoote olemusest ja struktuurist ning sellega seotud riskidest, võib see kujutada endast ebaausat kaubandustava direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses.

- 68 Kolmandana ja viimasena, mis puudutab niisuguse ebaausa kaubandustava eest vastutuse omistamist kindlustusandjale, kindlustusvõtjaks olevale ettevõtjale või mõlemale ettevõtjale, siis on Euroopa Kohus juba otsustanud, et lähtudes direktiivi 2005/29 artikli 2 punktis b esitatud mõiste „ettevõtja“ määratlusest, mida on korratud käesoleva kohtuotsuse punktis 53, võib seda direktiivi kohaldada ka olukorras, kui ühe majandustegevuses osaleja kaubandustavasid järgib teine ettevõtja, kes tegutseb kas esimese nimel ja/või huvides, mistõttu direktiivi sätteid võib teatavates olukordades kasutada nii ühe kui ka teise vastu juhul, kui nad mõlemad vastavad mõistele „ettevõtja“ (17. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus RLVŠ, C-391/12, EU:C:2013:669, punkt 38).
- 69 Praegusel juhul ilmneb eelkõige käesoleva otsuse punktides 54, 57 ja 59 toodud kaalutlustest, et esiteks, kui tarbija liitub *unit-linked*-rühmalepinguga, siis selles protsessis vastavad nii kindlustusandja kui ka kindlustusvõtjaks olev ettevõtja direktiivi 2005/29 tähenduses ettevõtja määratlusele. Teiseks on mõlemad ettevõtjad individuaalselt vastutavad direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 sätestatud lepingueelse teavitamiskohustuse nõuetekohase täitmise eest *unit-linked*-rühmalepinguga liituvat tarbija kasuks kohustuse selles osas, mida nemad täitma peavad.
- 70 Seega, kui ebaaus kaubandustava seisneb selles, et kindlustusandja on eksitavalt koostanud tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu, mis edastati tarbijale õigel ajal enne tarbija liitumist selle rühmalepinguga, tuleb seda ettevõtjat põhimõtteliselt pidada niisuguse tava eest vastutavaks.
- 71 See ei piira kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja võimalikku vastutust muude ebaausate kaubandustavade eest – mis on otseselt seotud tarbija *unit-linked*-rühmalepinguga liitumise protsessiga –, näiteks kaubandustavad, mis võivad seisneda selles, et jäetakse esitamata konkreetne lisateave käesoleva kohtuotsuse punkti 57 tähenduses, mis puudutab eelkõige kindlustustootesse investeerimise finantsaspekte ja sellega seotud riske, mida see ettevõtja kui kindlustusvahendaja direktiivi 2002/92 tähenduses peab tarbijale edastama, või selles, et ei järgita tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu tarbijale edastamise tähtaega käesoleva kohtuotsuse punkti 58 tähenduses.
- 72 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2005/29 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui kindlustusandja koostab niisuguse tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu, mis ei võimalda tarbijal, kes on liitunud selle rühmalepinguga teise ettevõtja – kes on nimetatud rühmalepingus kindlustusvõtja – ettepanekul, saada aru pakutud kindlustustootte olemusest ja struktuurist ning sellega seotud riskidest, siis võib see olla ebaaus kaubandustava selle sätte tähenduses ning selle ebaausa kaubandustava eest vastutajaks tuleb pidada kindlustusandjat.

Kolmas küsimus

- 73 Eelotsusetaotlusest, mis on kokkuvõtlikult esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 30–32, nähtub, et kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2005/29 artikli 3 lõiget 2 – millest nähtub, et kaubandustava ebaausa olemuse tuvastamine ei mõjuta otseselt lepingu kehtivust – arvesse võttes võib Poola õiguse tõlgendust, mis annab tarbijale õiguse nõuda ebaausate kaubandustavade tõttu sõlmitud lepingu tühistamist, pidada proportsionaalseks karistusmeetmeks selle direktiivi artikli 13 tähenduses.

- 74 Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 48 mainitud kohtupraktikale tuleb asuda seisukohale, et selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2005/29 artikli 3 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikliga 13 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisese õiguse tõlgendus, mis annab tarbijale, kes on sõlminud lepingu ettevõtja ebaausa kaubandustava tõttu, õiguse nõuda selle lepingu tühistamist.
- 75 Nimetatud küsimusele vastamiseks tuleb kõigepealt kindlaks teha, kas selle direktiivi artikli 3 lõikega 2 on vastuolus see, kui liikmesriigid annavad tarbijatele niisuguse õiguse kui karistuse ebaausa kaubandustava esinemise eest, ning eitava vastuse korral teha kindlaks, kas lepingu tühistamist saab pidada tõhusaks, proportsionaalseks ja hoiatavaks karistusmeetmeks direktiivi artikli 13 tähenduses.
- 76 Esimesena, mis puudutab sama direktiivi artikli 3 lõike 2 tõlgendamist, tuleb märkida, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei tule liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa sätte on (26. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Landespolizeidirektion Steiermark (kontrolli maksimaalne kestus sisepiiridel), C-368/20 ja C-369/20, EU:C:2022:298, punkt 56).
- 77 Mis puudutab esiteks selle sätte sõnastust, siis tuleneb selle sõnastusest endast, et kui lepinguõiguse üldaspekte ei ole Euroopa Liidu tasandil ühtlustatud, reguleerib lepingute kehtivust riigisisene õigus (vt selle kohta 3. veebruari 2021. aasta kohtuotsus Stichting Waternet, C-922/19, EU:C:2021:91, punktid 42 ja 45).
- 78 Teiseks, mis puudutab nimetatud sätte konteksti, siis ühelt poolt on direktiivi 2005/29 põhjenduses 9 selgelt märgitud, et see direktiiv ei piira ei lepinguõigust käsitlevate riigisiseste eeskirjade kohaldamist ega ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud isikute poolt hagi esitamist.
- 79 Teiselt poolt on Euroopa Kohus otsustanud, et direktiivi artikli 5 lõikes 1 nähakse vaid ette, et ebaausad kaubandustavad on keelatud, ning et seega on direktiivis jäetud liikmesriikidele õigus valida riigisisese meetmed ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks vastavalt sama direktiivi artiklitele 11 ja 13, tingimusel et need meetmed on piisavad ja tõhusad ning selleks ette nähtud karistused on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad (19. septembri 2018. aasta kohtuotsus Bankia, C-109/17, EU:C:2018:735, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 80 Euroopa Kohus on täpsustanud, et kuigi sama direktiivi artiklis 11 nõutakse vaid seda, et liikmesriigid tagaksid piisavad ja tõhusad meetmed ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks, võivad sellisteks meetmeteks olla õigus pöörduda ebaausate kaubandustavade vastu kohtusse eesmärgiga nende tavade kasutamine lõpetada (vt selle kohta 19. septembri 2018. aasta kohtuotsus Bankia, C-109/17, EU:C:2018:735, punkt 42).
- 81 Kolmandaks on direktiivi 2005/29 eesmärk tagada tarbijakaitse kõrge tase ja kindlustada, et ebaausate kaubandustavade vastu võideldakse tõhusalt tarbijate huvides (vt selle kohta 16. aprilli 2015. aasta kohtuotsus UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, punktid 32 ja 51).
- 82 Seega tuleneb direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 2 grammatilisest, süstemaatilistest ja teleoloogilisest tõlgendamisest, et selle sättega ei ole vastuolus, kui liikmesriigid annavad ebaõiglase kaubandustava tõttu lepingu sõlminud tarbijale õiguse nõuda selle lepingu tühistamist, tingimusel et niisugune karistusmeede on tõhus, proportsionaalne ja hoiatav selle direktiivi artikli 13 tähenduses.

- 83 Seda tõlgendust ei lükka ümber ka asjaolu, et direktiiviga 2019/2161 lisati direktiivi 2005/29 uus artikkel 11a, mille lõikes 1 on sätestatud, et „[e]baausa kaubandustava tõttu kahju kandnud tarbijatel peab olema juurdepääs proportsionaalsetele ja tõhusatele õiguskaitsevahenditele, sealhulgas hüvitisele tarbija kantud kahju eest ja asjakohasel juhul [...] lepingu lõpetamisele“, täpsustades lõikes 2, et nimetatud õiguskaitsevahendid „ei piira muude õiguskaitsevahendite kasutamist, mis tarbijatel on [...] liikmesriigi õiguse alusel“.
- 84 Nimelt peale selle, et direktiivi 2019/2161 ülevõtmise tähtaeg möödus 28. novembril 2021, mistõttu ei ole artikkel 11a käesolevas kohtuasjas direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 2 ja artikli 13 tõlgendamisel enam asjakohane, kinnitab selle artikli lisamine direktiivi 2005/29 igal juhul üksnes seda, et liikmesriigid võivad ebaausate kaubandustavade tõttu kahju kannatanud tarbijate kasuks näha ette muid õiguskaitsevahendeid, sealhulgas neid, mis näevad ette tarbija õiguse nõuda ebaausate kaubandustavade tõttu sõlmitud lepingu tühistamist.
- 85 Teisena, mis puudutab lepingu tühistamises seisneva karistusmeetme tõhusust, proportsionaalsust ja hoiatavust direktiivi artikli 13 tähenduses, on Euroopa Kohus ühelt poolt rõhutanud, et üksnes liikmesriikide kohtute ülesanne on kõiki nende menetluses olevaid kohtuasju iseloomustavaid asjaolusid arvesse võttes hinnata, kas ebaausaid kaubandustavasid kasutavate ettevõtjate suhtes kohaldatav karistussüsteem, mille liikmesriigid on ette näinud vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 79 viidatud kohtupraktikale, on kooskõlas nimetatud direktiivi nõuetega ja täpsemalt proportsionaalsuse põhimõttega (vt selle kohta 16. aprilli 2015. aasta kohtuotsus UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, punktid 58 ja 59, ning analoogia alusel 5. märtsi 2020. aasta kohtuotsus OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punkt 27).
- 86 Teiselt poolt on Euroopa Kohus leidnud, et selleks, et esitada täpsustusi, mis annavad liikmesriigi kohtutele juhised hinnangu andmisel, vastab lepingu tühiseks tunnistamine põhimõtteliselt tõhususe, proportsionaalsuse ja hoiatavuse nõuetele, mis on kehtestatud direktiivi 2005/29 artikliga 13 analoogse sättega (vt selle kohta 5. märtsi 2020. aasta kohtuotsus OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punktid 25, 26, 29 ja 30 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 87 Selles kontekstis tuleb samuti meeles pidada, et seoses kaubandustavade, mis puudutavad tarbijate liitumist *unit-linked*-rühmalepingutega, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on Euroopa Kohus otsustanud, et kuigi direktiiv 2002/83 ei nõua asumist seisukohale, et selle artikli 36 lõikes 1 ette nähtud lepinguelse teavitamiskohustuse mittenõuetekohane täitmine toob kaasa *unit-linked*-rühmalepingu või sellega liitumise avalduse tühisuse või kehtetuse, peavad liikmesriigi kohtud siiski hindama, kas lähtudes sellest, kui oluline on käesoleva kohtuotsuse punktis 56 osutatud lepinguline teave selleks, et tarbija saaks kujundada oma tahet selle lepinguga liitumiseks, võib nimetatud teavitamiskohustuse mittenõuetekohane täitmine tuua kaasa puudused tema nõusolekus olla nimetatud lepinguga seotud (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus A jt (*unit-linked*-kindlustuslepingud), C-143/20 ja C-213/20, EU:C:2022:118, punktid 125 ning 126).
- 88 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et tarbija õigus nõuda sellise lepingu tühistamist, mis on sõlmitud ebaausa kaubandustava tõttu, mis seisneb tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu koostamises, mis ei võimalda tarbijal saada aru kindlustustoote ning sellega seotud riskide olemusest ja struktuurist, on tõhus, proportsionaalne ja hoiatav karistus direktiivi 2005/29 artikli 13 tähenduses, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab igal juhul kontrollima, võttes arvesse kõiki asjas tähtsust omavaid asjaolusid.

- 89 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2005/29 artikli 3 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikliga 13 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisese õiguse tõlgendus, mis annab tarbijale, kes on sõlminud lepingu ettevõtja ebaausa kaubandustava tõttu, õiguse nõuda selle lepingu tühistamist.

Neljas küsimus

- 90 Neljas küsimus on esitatud vaid juhuks, kui vastus kolmandale küsimusele on jaatav. Kolmandale küsimusele antud vastust arvestades ei ole seega vaja sellele vastata.

Kohtukulud

- 91 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

- 1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv), artikli 3 lõiget 1**

tuleb tõlgendada nii, et

kui kindlustusandja koostab niisuguse tüüptingimustega *unit-linked*-rühmalepingu, mis ei võimalda tarbijal, kes on liitunud selle rühmalepinguga teise ettevõtja – kes on nimetatud rühmalepingus kindlustusvõtja – ettepanekul, saada aru pakutud kindlustustoote olemusest ja struktuurist ning sellega seotud riskidest, siis võib see olla ebaaus kaubandustava selle sätte tähenduses ning selle ebaausa kaubandustava eest vastutajaks tuleb pidada kindlustusandjat.

- 2. Direktiivi 2005/29 artikli 3 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi artikliga 13**

tuleb tõlgendada nii, et

sellega ei ole vastuolus riigisisese õiguse tõlgendus, mis annab tarbijale, kes on sõlminud lepingu ettevõtja ebaausa kaubandustava tõttu, õiguse nõuda selle lepingu tühistamist.

Allkirjad